

תולדות המחברים

הבעל שם טוב רבי ישראל בעל שם טוב, מייסד ומחולל תנועת החסידות, נולד בעיירה אוקופ שבאוקראינה בי"ח באלול תנ"ח (1698). הבעש"ט התייתם מהוריו בגיל צעיר והועסק בצעירותו כעוזר למלמד בחדר. בהמשך למד תורה ועסק בעבודת ה' באופן נסתר, עד שבגיל 36 התגלה והתפרסם ברבים. בשנת ה'ת"ק עבר לעיירה מז'יבוז', ושם קבע את בית מדרשו. לבעל שם טוב התקרבו יהודים רבים, מהם תלמידים גאונים וכן יהודים פשוטים, שהחלו להפיץ את תורתו - תורת החסידות, בעולם. בכמה מקורות חסידיים מצוין כי שמו הפרטי של הבעש"ט - 'ישראל' - רומז שתפקידו של הבעש"ט בעולם הזה היה לעורר את כלל עם ישראל; כשם שמעוררים אדם על ידי שקוראים בשמו, כך בא הבעש"ט והחיה את עם ישראל. הבעש"ט הסתלק בחג השבועות תק"כ (1760), ומנוחתו כבוד במז'יבוז'.

המגיד ממעזריטש רבי דב בָּעַר ממעזריטש, תלמידו וממלא מקומו של הבעש"ט, תאריך לידתו לא ידוע. כבר בימי ילדותו חונן בכשרונות נעלים ונשלח על ידי אביו ללמוד תורה בישיבה הגדולה של רבי יעקב יהושע פאלק, בעל ה"פני יהושע" בעיר לבוב. כשנתגלה הבעל שם טוב, התנגד המגיד בתחילה לתנועת החסידות, אך משהתקרב אליו הפך לתלמידו החשוב ביותר. אחר פטירת הבעש"ט נבחר המגיד כראון רבו לממלא מקומו. הוא התיישב בעיירה מזריץ', שהפכה למרכז תנועת החסידות. תחת הנהגתו גדלה התנועה והרחיבה את מסגרתה. לכל מקום שלח מסבירים מבין תלמידיו, שעשו נפשות לחסידות בכל מדינת פולין ואף מחוצה לה. זמן מועט לפני פטירתו התיישב בעיר אניפולי, בה נפטר בי"ט בכסלו שנת ה'תקל"ג (1772).

רבי לוי יצחק מבארדיטשוב רבי לוי יצחק נולד בשנת ה'ת"ק (1740) לאביו ר' מאיר, שהיה רבה של הוסקוב שבגליציה. לימים התקרב רבי לוי יצחק לרבי דוב בער - המגיד ממזריץ' ולרבי שמואל שמלקה מניקלשבורג, והפך לאחד מגדולי החסידות. שימש כרב בכמה קהילות בפולין, ביניהם בפנינסק, ובשנת תקמ"ה (1785) מונה לרבה של ברדיצ'וב, ושם נפטר בשנת תק"ע (1810). היה מפורסם באהבת ישראל המיוחדת שלו, ובהתלהבותו בתפילה ובעשיית המצוות. תלמידו הגדול היה רבי יעקב יצחק הורוביץ, ה'חוזה' מלובלין. ספרו 'קדושת לוי' על התורה והמועדים ועל פרקי אבות, נחשב אחד מספרי היסוד של החסידות.

רבי שניאור זלמן מלאדי האדמו"ר הזקן, 'בעל התניא והשו"ע'. רבי שניאור זלמן נולד לאביו רבי ברוך, בעיר לוז'נה שברוסיה, בי"ח באלול שנת תק"ה (1745). מצעירותו התפרסם כגאון אדיר. בגיל תשע עשרה הצטרף לחבורת תלמידי המגיד ממזריץ', ולמרות גילו הצעיר הפך להיות מהבולטים שבהם. בשנת תק"ל (1770) הטיל עליו רבו לחבר 'שולחן ערוך' מבורר ועם הלכות בטעמיהן. חיבור הלכתי חשוב זה מכונה כיום 'שולחן ערוך הרב'. כמה שנים לאחר פטירת רבו, המגיד ממזריץ', נתמנה רבי שניאור זלמן למנהיג החסידים ברוסיה. הוא ייסד שיטה מיוחדת בחסידות, לה קרא 'חב"ד' - 'חכמה, בינה, דעת'. בשנת תקנ"ז הודפס לראשונה ספרו היסודי בחסידות - ספר התניא. עקב הלשנות של מתנגדי החסידות נאסר פעמיים. מהמאסר הראשון השתחרר בי"ט בכסליו ה'תקנ"ט (1798), ויום זה נחגג כ'חג הגאולה' עד היום. אחרי שחרורו מהמאסר השני, בשנת תקס"א (1801) עבר לעיר לאדי. רבי שניאור זלמן נפטר בשנת תקע"ג (1813), ובנו הבכור רבי דוב בער ('האדמו"ר האמצעי') מילא את מקומו.

רבי נחמן מברסלב רבי נחמן נולד בא' בניסן תקל"ב (1772) בעיירה מז'יבוז' שבאוקראינה, שבה התגורר הבעל שם טוב, אבי-סבתו. אמו פייגה הייתה בתה של

אדל - בתו של הבעל שם טוב. מנעוריו התחיל להתבלט בכישרונותיו המיוחדים. הרבה להתבודד, להתענות ולהתפלל שעות רבות. אחרי חתונתו עבר להתגורר בבית חותנו, והתחיל למשוך אליו את חסידיו הראשונים, אשר נמשכו אחרי אישיותו המיוחדת. בשנת תקנ"ח (1798) החליט רבי נחמן לפתע לנסוע לארץ ישראל. הוא ביקר בעיקר בטבריה ובצפת, אך לא בירושלים, וחזר לביתו לאחר ששהה בארץ כחצי שנה. בשנת תקס"ב (1802) התיישב כאדמו"ר בעיר ברסלב, שם הצטרפו אליו רוב תלמידיו המפורסמים, ובהם רבי נתן שטרנהרץ, שהפך ליד ימינו. רבי נתן הוא זה שכתב את רוב תורתו, ובפרט את ספרו המרכזי "ליקוטי מוהר"ן". רבי נחמן הנהיג תורה ושיטה מיוחדת בחסידות, ורבים מגדולי הרבנים והאדמו"רים בדורו חלקו עליו. בשנותיו האחרונות סבל ממחלת השחפת ובשנתו האחרונה קבע את מושבו בעיר אומן, שם ביקש להיקבר. בי"ח בתשרי תקע"א (1810), הוא נפטר ממחלת השחפת, בהיותו בגיל שלושים ושמונה שנים בלבד.

ה'שפת אמת' רבי יהודה אריה ליב אלטר, נולד בשנת תר"ז (1847) בגור שבפולין. הוא היה נכד מייסד חסידות גור - רבי יצחק מאיר אלטר (בעל 'חידושי הרי"ם'). אביו מת בילדותו, והוא גדל על ברכי סבו. במות סבו בשנת תרכ"ז סירב להיות אדמו"ר, ורק ארבע שנים אח"כ הסכים לקבל על עצמו אדמו"רות. בסידרת ספרי 'שפת אמת' נאספו דרשותיו וליקוטים מדבריו כסדר פרשות השבוע בעיונים חסידיים עמוקים. שלושים וחמש שנה שימש כאדמו"ר, והיו לו אלפי חסידים. הוא נפטר בגור בשנת תרס"ה (1905), ובנו ר' אברהם מרדכי בעל 'אמרי אמת' מונה כאדמו"ר במקומו.

הרבי הרש"ב רבי שלום דובער שניאורסון נולד בכ' בחשוון תרכ"א (1860), בעיירה ליובאוויטש. היה האדמו"ר החמישי בשושלת אדמו"רי חסידות חב"ד ונחשב למסביר הגדול של תורת חב"ד, אמר וכתב אלפי מאמרי חסידות עמוקים ומסודרים. במשך שנות הנהגתו, התעסק רבות בענייני הכלל, בחיזוק היהדות ושיפור מצב היהודים בכל רחבי אירופה. בשנת תרנ"ז (1897) הקים את ישיבת 'תומכי תמימים' הראשונה, ישיבה בה לומדים חסידות באופן סדיר, כחלק מסדרי הישיבה. בשנת ה'תרע"ו (1916) בשל מלחמת העולם הראשונה והתקרבות הגרמנים, עזב את ליובאוויטש ועבר לרוסטוב. בב' בניסן תר"פ (1920) נפטר, כשהוא ממנה בצוואתו את בנו היחיד רבי יוסף יצחק שניאורסון לממשיך דרכו.

הרב קוק רבי אברהם יצחק הכהן קוק נולד בגריבה שבלטביה, בשנת תרכ"ה (1865). הוא נודע כעילוי גדול, והיה מבחירי תלמידי הנצי"ב בישיבתו בוואלוז'ין. לאחר ששימש ברבנות בלטביה, עלה לארץ בכ"ח באייר תרס"ד (1904) והתמנה לרב העיר יפו והמושבות. כרבה של יפו והמושבות, ולאחר מכן הרב הראשי האשכנזי הראשון של ארץ ישראל, היה הרב קוק דמות בעלת השפעה מרכזית בתולדות היישוב החדש שבארץ ישראל. אהבתו לחלוצים, אף לכופרים שבהם, ידועה ומפורסמת. בירושלים הקים הרב קוק את ה"ישיבה המרכזית העולמית". הרב קוק היה מהוגי הדעות הגדולים בדור האחרון, ועזבונו הספרותי והתורני הוא רחב ביותר - קבלה, פילוסופיה, הלכה, פירושים לגמרא, תשובות ופיוטים - בכתב יד ובדפוס. בג' באלול תרצ"ה (1935) נפטר, ומנוחתו כבוד בהר הזיתים שבירושלים.

הרבי הריי"צ רבי יוסף יצחק שניאורסון נולד בי"ב בתמוז תר"מ (1880), בעיירה ליובאוויטש. בשנת תר"פ (1920), זמן קצר לאחר פרוץ המהפכה הקומוניסטית, נפטר אביו והוא הפך למנהיגה של חסידות חב"ד והיה לסמל ומופת של מסירות נפש. כתגובה למלחמה שהכריזו הקומוניסטים נגד היהדות, הוא פתח רשת חשאים ברוסיה הקומוניסטית, שדאגה לשמר את הגחלת היהודית. הרבי הריי"צ הרבה לעסוק בפעילות יהודית של סיפוק צרכי דת וחינוך יהודי, דבר שהיה אסור על פי חוק בברית המועצות. בשל מעשים אלו הוא נאסר בט"ו בסיוון תרפ"ז (1927) על ידי הנ.ק.ו.ד. וללא משפט נגזר דינו למוות. לאחר לחצים בינלאומיים - בוטל עונש המוות והוחלף לעונש גלות,

כשלבסוף שוחרר סופית, לאחר כמה ימים, בתאריך י"ב בתמוז. עד למלחמת העולם השנייה הוא התגורר בריגה שבלטביה. בשנת תרצ"ג (1933) עבר לעיר ורשה ושנתיים מאוחר יותר עבר לעיירה אוטווצק הסמוכה לוורשה. בשנת ת"ש (דצמבר 1939), חולץ מוורשה הכבושה לארצות הברית. מאז פעל רבות לחיזוק היהדות בארצות הברית ובמקומות רבים בעולם. בי' בשבט תש"י (1950) נפטר, ונקבר בניו יורק. את מקומו בנשיאות חב"ד ירש חתנו, רבי מנחם מענדל שניאורסון.

הרבי מליובאוויטש רבי מנחם מענדל שניאורסון נולד בי"א בניסן ה'תרס"ב (1902), לאביו, רבי לוי יצחק שניאורסון (נכדו של הרבי הצמח צדק, שהיה נכדו של רבי שניאור זלמן מלאדי), בעיר ניקוליב שבאוקרינה. היה האדמו"ר השביעי בשושלת אדמו"רי חסידות חב"ד. מגיל צעיר התגלה ככשרון נדיר ולמד תורה בעיקר מפי אביו, שהיה רבה של יקטרינוסלב. לאחר שהתחתן עם הרבנית חיה מושקא שניאורסון, בתו של הרבי הריי"צ מליובאוויטש, למד תקופה באוניברסיטה בברלין. בשנת תרצ"ג (1933) עבר הרבי לפריז, שם סיים לימודי הנדסת חשמל ולמד בסורבון. בשנת תש"א (1941) נמלט מצרפת הכבושה בידי הנאצים, והצטרף לחמיו שישב בניו יורק. שנה לאחר פטירת חמיו, בי' בשבט ה'תשי"א (1951), קיבל על עצמו באופן גלוי את הנהגת חסידות חב"ד. בשנות הנהגתו התעצמה חסידות חב"ד לממדים אדירים. על אף שלא עזב את בית מדרשו בכל שנות הנהגתו, ניכרה השפעתו העצומה של הרבי בעולם היהודי כולו. חסידיו ושלוחיו הרבים מפיצים את תורת החסידות ואת היהדות בכל רחבי תבל. הרבי מליובאוויטש היה מהדמויות הרבניות בעלות ההשפעה הגדולה ביותר במדינת ישראל, על אף שלא התגורר בה, ואנשי ציבור, ראשי ממשלות ונשיאים הרבו לשאול בעצתו. במשך כל שנות הנהגתו דיבר הרבי מליובאוויטש רבות על כך שדורנו קרוב ביותר לגאולה, ועלינו לפעול למען הבאתה. הרבי ידוע כגאון עצום בכל מכמני התורה, ותורתו מובאת במאות ספרים שיצאו עד כה. בכ"ז באדר א' תשנ"ב (1992) חלה הרבי, ובג' בתמוז תשנ"ד (1994) הסתלק ומנוחתו כבוד, ליד קבר חותנו, בבית הקברות היהודי 'מוניטפיור' שבניו יורק.

